

A KÖZALKALMAZOTTAK MEGPRÓBÁLTATÁSA

Írta: Bártl Tivadar.

A háború s annak szomorú következményei tönkretették a középosztályt, melynek tekintélyes részét a tényleges és nyugdíjas köztisztviselők adták. A köztisztviselői kar anyagi leromlását s ezzel járó fogyasztó-képtelenségét megéreztek a középosztály egyéb rétegei is: az orvosok, ügyvédek, írók, művészek, — de megérezte az ipar, kereskedelem és mezőgazdaság is, — együtt sorvadván a tisztviselői karral.

A katasztrófa már a háborúban megkezdődött. — A háborús drágaság egyre emelkedett, de a közalkalmazottak illetménye a régi maradt. — Csak néha juttattak részükre jelentéktelen morzsákat. így a háború végére anyagilag teljesen legyöngültek a tisztviselők, hiszen a békében sem túl magas fizetésük értékének csak egy hányadát kapták illetményül. Pedig nagyon is jó és szükséges lett volna magasabb állami érdekből is az anyagilag erős, független tisztviselői kar a bolsevizmus idején, hogy tömegesen ott hagyhatta volna a közszolgálatot s ezzel siettethette volna a bolsevizmus bukását.

A forradalmak is mérhetetlen szenvedést zúdítottak a közszolgálati alkalmazottakra, de az igazi balsors a bolsevizmus bukása után kezdődött. — Az állampénztár teljesen üres volt. — Az egész országban óriási az anyaghiány s a szállító eszközök tönkretétele miatt a meglevő anyagok szétoztása is megnehezült. — A tisztviselők éheztek, le voltak rongyolódva. Maguknak kellett hazaszállítani azt a kevés lisztet, burgonyát, tüzelőanyagot is, amit a beszerzési csoportok révén kaptak. — A csonka országban pedig mindenfelől özönlöttek a menekült tényleges és nyugdíjas tisztviselők, akikkel meg kellett osztani a kenyeret.

A tisztviselői kar itt is példás buzgalommal, a kötelességteljesítés mérvét messze meghaladó erőfeszítéssel

munkálkodott azon, hogy a még nehezebb viszonyok közé került kartársaknak segítségére legyen.

Közben az anyag-hiány lassanként engedett, pénzért már minden kapható volt, de elegendő pénzt nem tudtak juttatni a tisztviselőknek. A pénzérték zuhanása idején rövidebb időközökben rendezték ugyan az illetményeket, de alig következett be a rendezés, ismét zuhant a korona s a köztisztviselők nem látták hasznát a magasabb járandóságnak. — Ezekben az időkben a magasabb rangú tisztviselői családoknak is alig jutott naponta két aranykorona a megélhetésre, a kisebb tisztviselők helyzete pedig még rosszabb volt.

Az éhenhalás, a végső pusztulás előtt a vagyonmentő vásároknál kerestek orvoslást. — Ide hordták előbb ékszereiket, családi ereklyéiket s ide vándorolt később a zongora, az értékeesebb bútor, a kép, a szőnyeg, íróasztal, könyvszekrény és minden nélkülözhető berendezési tárgy. Sivárrá váltak az otthonok, — sokan azonban (főleg nyugdíjasok, akik azután vidéken húzódtak meg) még az otthont is kényserültek eladni.

Ebben a korban vevő akadt bőven. A sokféle konjunktúras üzlet virágzott, a konjunktúra lovagjai hangossá tettek az éjszakát is dorbézolásukkal. De amit a szegény tisztviselő elvesztegetett, azt ránézve semmi konjunktúra nem hozta vissza, — a köztisztviselői kar tisztas munkája az anyagi tülekedésben végzetesen nagy és tartós dekonjunktúrába került.

A megpróbáltatások azonban még nem értek véget. A megduzzadt tisztviselői létszámot csökkenteni kellett. Elkezdődött a félelmetes B-lista kora, amidőn munkabírásuk teljében levő, családos tisztviselőket is tömegesen bocsátottak el nyugdíjjal, vagy végkielégítéssel a közszolgálatból. — A végkielégítések legtöbbször rövid idő alatt elúsztak, felélték a családok, vagy elspekulálták a gazdasági életben kellő jártassággal nem rendelkező egyének. Elhelyezkedni pedig nem lehetett sehol, mivel a magángazdaságokban is folyt az alkalmazottak létszámának »leépítése«. Az így beköszöntő és állandósuló szörnyű nyomorúság vége nem egyszer öngyilkosság, tébolyultak háza, vagy — fogház lett.

A töredék szolgálati idővel nyugdíjazottak élete is

csupa nélkülözéssé vált. Az aránytalanul csekély nyugdíj a betevő falatot sem biztosította, — ruházkodásra, gyermekek neveltetésére gondolni sem lehetett. A családfők itt is végigjárták az állásszerzés keserves utait, de eredmény nélkül. A nyugdíjasok száma a kényszernyugdíjazások és a menekültek ideözönlése folytán erősen megnövekedett és szó sem lehetett arról, hogy segítsenek rajtuk.

A pénz vásárló erejének rohamos és tartós csökkenése arra indította a kormányt, hogy bevezesse a köztisztviselők és nyugdíjasok természetbeni ellátását. A legfontosabb élelmicikkeket illetményként természetben kapták meg a tisztviselők és nyugdíjasok s ugyancsak természetben juttattak részükre időnkint ruházati cikkeket is. — Ez a rendszer csaknem uniformizálta a közalkalmazottak ruházkodását, — nagyon jellemezve a közös nyomorúságot. — A természetbeni ellátás nem volt népszerűnek mondható minden segítő jószándéka ellenére sem és megkönnyebbülésként hatott, midőn a kibontakozás kezdetén megszüntették.

A köztisztviselői kar példátlan nyomor és megpróbáltatás közepette is híven kitartott őrhelyén; teljesítette kötelességét s csak elvétve akadt körében megtévedt ember. A napról-napra üres főzeléket étkező, cipőtalpaló bíró ugyanolyan megközelíthetetlen pártatlansággal ítelt élet-halál, szabadság, vagy mammut vagyonok felett, mint a háború előtt, amikor még kultúr-életet folytathatott. — A magasrangú adminisztrátor épp oly buzgalommal igyekezett megteremteni a konszolidációt s kivezetni az országot a bajokból, mintha dús javadalmazás, hír és dicsőség járt volna érte. A kisebbek is derekasan kivették részüket abból a munkából, mely egy jobb jövő megalapozására volt hivatva.

A nagy vihar legsúlyosabban érintett hajótöröttéi: a menekültek — ezek között is nagyszámmal éppen a közalkalmazottak — voltak. Az érettük folytatott fővárosi munkának is részese voltam.

Amidőn azonban az elzúgott vihar történelemmé vált emlékeit gyűjtjük össze e lapokon, nem tudtam leküzdeni, hogy én a megértő és érző kor- és sors-társ főhajtásával a *legnagyobb* hajótöröttről: magáról a magyar középosztályról emlékezzem.